

219 - ئىسلام دىنىنىڭ ئالاھىدىلىكى

سوئال

نېمە ئۈچۈن مۇسۇلمانلار ئۆزلىرىنىڭ دىنىنى ھەق دىن دەپ ئىشەنچ قىلىدۇ؟، ئۇلارنىڭ قانائەتلەنگۈدەك سەۋەبلىرى بارمۇ؟، بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر.

سوئال سورىغۇچىغا ھۆرمەت ۋە سالاملار بولسۇن.

سىزنىڭ سوئالىڭىز ئىسلام دىنىغا كىرمىگەن، لېكىن بۇ دىنغا كۆپ ئارىلاشقان، ئۇنىڭ كۆرسەتمىلىرىنى توغرا دەپ ئىتىقاد قىلغان، ئۆزى ياشاۋاتقان نېمەتنىڭ قەدىر-قىممىتىنى بىلىدىغان، شۇنداقلا ھاياتىدا ئىسلام دىنىنىڭ سايسىدىن نەسىۋىسىنى ئالغان بىر كىشىنىڭ ئەڭ دەسلەپكى قارىشىدۇر. بۇنىڭ نۇرغۇن سەۋەبلىرى بولۇپ مۇھىملىرىنى تۆۋەندە بايان قىلىپ ئۆتىمىز:

1- مۇسۇلمان ھېچقانداق شېرىكى يوق يەككە-يىگانە، گۈزەل ئىسىم ۋە ئالى سۈپەتكە ئىگە بولغان ئاللاھ تائالاغا ئىبادەت قىلىدۇ. مۇسۇلماننىڭ يۈلىنىشى ۋە مەقسىتى بىر ئاللاھنىڭ تەرىپىگە بولىدۇ. ئۆزىنىڭ ياراتقۇچىسى بولغان ئاللاھ تائالاغا چەكسىز ئىشەنچ قىلىدۇ، ئۇنىڭغا تەۋەككۈل قىلىدۇ. شۇنداقلا ياراتقۇچى رەببىدىن كۈچ، غەلبە، نۇسرەت، ياردەم تەلەپ قىلىدۇ. پەرۋەردىگارىنىڭ ھەممىگە قادىرلىقىغا، ئۇنىڭ ھەمراھقا، پەرزەنتكە ھاجىتى بولمايدىغانلىقىغا، ئاسمان-زېمىننى ئىز-نشانسىز پەيدا قىلغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. ئۇ ئاللاھ تائالا ياراتقۇچى ۋە رىزىق بەرگۈچى، قەبىزى روھ قىلغۇچى ۋە ئۆلگەندىن كىيىن تىرىلدۈرگۈچىدۇر. بەندە ئاللاھ تائالادىن رىزىق تەلەپ قىلىدۇ، ئاللاھ تائالا ئاڭلىغۇچى ۋە دۇئالارنى ئىجابەت قىلغۇچىدۇر. بەندە ئاللاھ تائالاغا دۇئا قىلىپ، ناھايىتى مېھرىبان، كەچۈرۈم قىلغۇچى ئەپۇچان ئاللاھتىن دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىشىنى ئۈمىت قىلىدۇ، بەندە خاتالىق سادىر قىلغاندا ۋە پەرۋەردىگارىنىڭ ئىبادەتلىرىنى تولۇق ئادا قىلالمىغاندا ئۇنىڭدىن كەچۈرۈم سوراپ مەغپىرەت قىلىشىنى تىلەيدۇ. ئاللاھ تائالا ھەممىنى بىلگۈچى، خەۋەردار بولغۇچى، كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر. بەندىلەرنىڭ نىيەتلىرى، يوشۇرۇن سىرلىرى ۋە قەلبىنى بىلگۈچىدۇر. ئاللاھ تائالا ھەممىنى كۆرۈپ، بەندىلەرنىڭ ئىشلىرىنى كۆزىتىپ تۇرغاچقا، بەندە ئۆز نەپسىگە زۇلۇم قىلىپ بىرەر گۇناھ سادىر قىلىش ياكى باشقىلارغا زۇلۇم قىلىشتىن ھايا قىلىدۇ. بەندە پەرۋەردىگارىنىڭ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلىدىغانلىقى ۋە غەيبىنى بىلىدىغانلىقىنى بىلگەچكە، پەرۋەردىگارىنىڭ ئۇنىڭغا مۇناسىپ

نەرسىلەرنى ئىختىيار ۋە تەقدىر قىلىدىغانلىقىغا ئىشەنچ قىلىدۇ. بەندە پەرۋەردىگارىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىدىكى ھېكمەتنى بىلسۇن ياكى بىلمىسۇن، ئاللاھنىڭ ھۆكۈملىرىنىڭ ھەممىسى بەندە ئۈچۈن ياخشىلىقتۇر. كائىناتنى ياراتقۇچىسى ئاللاھ مەخلۇقاتلارغا زۇلۇم قىلمايدۇ.

2- ئىسلامدا ئىبادەتلەرنىڭ مۇسۇلماننىڭ نەپسىگە بولغان تەسىرى: ناماز بەندە بىلەن ئاللاھ تائالانىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئالاقىدۇر، بەندە خۇشۇي بىلەن ناماز باشلىغان ۋاقىتتا روھى راھەت، ئارامدىلىق ۋە خاتىرجەملىك ھېس قىلىدۇ. چۈنكى ئۇ ئىنسان ئاللاھ تائالادىن ئىبارەت كۈچلۈك ۋە قۇدرەتلىك بىر زات تەرىپىگە يۈزلەنگەن ئىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بىرەر ئىشتا قايغۇرۇپ ياكى ئارامسىزلىق ھېس قىلسا: **ئى بىلال بىزنى ناماز بىلەن راھەتلەندۈرگىن** دەپ مۇئەزەزىگە بۇيرۇيتتى. بالا- مۇسبەتكە گىرىپتار بولغان ھەر قانداق كىشى ناماز ئوقۇش ئارقىلىق تەجرىبە قىلىپ باقسۇن، شۇ ۋاقىتتا ئۆزىگە يەتكەن مۇسبەتكە سەۋر قىلىشتا زور بىر ياردەمگە ئېرىشىدۇ. چۈنكى ئۇ كىشى ناماز ئارىسىدا ئاللاھ تائالانىڭ كىتابىنى يەنى قۇرئان كەرىم ئايەتلىرىنى تىلاۋەت قىلىدۇ، ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھنىڭ كالامىنى تىلاۋەت قىلىشنىڭ تەسىرىنى باشقا مەخلۇقاتنىڭ سۆزىنى ئوقۇشنىڭ تەسىرىگە سېلىشتۇرغىلى بولمايدۇ. بەزى پىسخولوگىيە دوختۇرلىرىنىڭ سۆزى بىلەن بىمارنىڭ كۆڭلى ئىچىلىپ، راھەتلەنگەن يەردە، مەزكۇر پىسخولوگىيە دوختۇرلىرىنى ياراتقان ئاللاھ تائالانىڭ سۆزىدىن قانداقمۇ دىل راھەتلەنمىسۇن؟!.

زاكاتقا كېلىدىغان بولساق: ئۇ ئىسلامنىڭ مۇھىم ئاساسلىرىدىن بىرى، ئۇنىڭ بىلەن ئىنساننىڭ نەپسى بېخىللىق ۋە ئاچكۆزلۈكتىن پاكىزلىنىپ، پىقىر-مىسكىن، كەمبەغەل-يوقسۇللارغا ئىقتىسادى ياردەم بېرىش ۋە شەپقەت قىلىشتىن ئىبارەت بولغان ئېسىل خىسلەتكە ئادەتلىنىدۇ. بۇمۇ باشقا ئىبادەتلەردەك مەنپەئەتتى قىيامەت كۈنى كۆرىلىدۇ. زاكات دېگەن ئىنسانلار ياكى ھۆكۈمەت ئورگانلىرى باشقىلاردىن ئالىدىغان يۇقىرى نىسبەتلىك ئۆسۈم ياكى باجغا ئوخشىمايدۇ. پەقەت ھەر مىڭ يۈئەندىن (1000) يىگىرمە بەش (25) يۈئەن ئېلىنىدۇ. سەممى تەقۋادار مۇسۇلمان بۇ ھەقنى چىن كۆڭلىدىن رازىمەنلىك بىلەن ئادا قىلىدۇ. ھەتتا بىرسى ئۇنى كۆزىتىپ تۇرمىغان ئەھۋالدىمۇ بۇ ھەقنى ئادا قىلىشتىن باش تارتمايدۇ.

روزىغا كەلسەك: ئۇ يېمەك-ئىچمەك ۋە نىكاھ ئىشلىرىدىن بەلگىلىك ۋاقىت چەكلىنىشتىن ئىبارەت بولۇپ، بۇ ئارقىلىق يېمەك-ئىچمەكتىن مەھرۇم بولغان، ئاچ-يالىڭاچلارنىڭ ھاجىتىنى ھېس قىلىش، ئاللاھ تائالانىڭ بارلىق مەخلۇقاتلارغا بەرگەن بۈيۈك نېمەتلىرىنى ئەسلەس ۋە ئۇنىڭغا ئاتا قىلىدىغان چەكسىز مۇكاپاتلارنى ئويلىغان ھالدا ئاللاھ تائالاغا ئىبادەت قىلىشتىن ئىبارەتتۇر.

ھەج قىلىش بولسا: ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىنا قىلغان بەيتۇللاھ ھەرەمنى زىيارەت قىلىش، ئاللاھنىڭ

بۇ يۇرۇقلىرىنى ئورۇنداش، دۇئا قىلسا ئىجابەت قىلىنىدىغان، دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىدىن كەلگەن مۇسۇلمانلار بىلەن ئۆز-ئارا تونۇشۇش پۇرسىتى ھاسىل بولىدىغان ئىبادەتتۇر.

3- ئىسلام ئىنساننى بارلىق ياخشىلىققا بۇيرۇپ، ھەممە يامانلىقتىن چەكلىدى. شۇنداقلا راستچىلىق، كەڭ قورساقلىق، مېھرىبانلىق، كۆيۈمچانلىق، كەمتەرلىك، ھايالىق، ۋاپادارلىق، ۋەدىدە تۇرۇش، ئېغىر-بېسىقلىق، رەھىمدىللىق، ئادىللىق، قەيسەرلىك، سەۋرچانلىق، بىر-بىرى بىلەن چىقىشىش، قانائەتچانلىق، ئىپپەتلىك، خەيرى-ئېھسان قىلىش، كەچۈرۈمچانلىق، ئامانەتدارلىق، ياخشىلىققا رەھمەت ئېيتىش، ئاچچىقنى يۇتۇش قاتارلىق ئېسىل ئەدەپ ۋە گۈزەل-ئەخلاقىغا بۇيرىدى. ئۇنىڭدىن باشقا ئاتا-ئانىغا ياخشىلىق قىلىش، ئۇرۇغ-تۇغقانچىلىقنى يەتكۈزۈش، قىيىنچىلىقتا قالغانلارغا ياردەم بېرىش، خولۇم-خوشنىلارغا خەيرى-ئېھسان قىلىش، يېتىمنىڭ مېلىنى ساقلاش، ئۇنىڭ ھەققىگە رىئايە قىلىش، كىچىكلەرگە كۆيۈنۈش، چوڭلارنى ئېھتىرام قىلىش، خىزمەتچىلەرگە ھايۋانلارغا سىلىق مۇئامىلە قىلىش، يول ئۇستىدىن كىشىلەرگە ئازار يەتكۈزىدىغان نەرسىلەرنى يىراق قىلىش، چىرايلىق سۆزلەش، قۇدرىتى يەتسە باشقىلارنى كەچۈرۈش-ئەپۇ قىلىش، ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىغا نەسىھەت قىلىش، مۇسۇلمانلارنىڭ ھاجەتلىرىنى ئورۇنداش، قىسىلىپ قالغانلارغا مۇھەببەت بېرىش، ئۆز نەپسىدىن باشقىلارنى ئەلا بىلىش، باشقىلارغا ياردەم بېرىش، مۇسەبەتكە ئۇچرىغانلارغا تەزىيە ۋە تەسەللى بېرىش، كىشىلەرگە تەبەسسۇم قىلىپ ئوچۇق چىراي بولۇش، قىيىنچىلىقتا قالغانلارغا ياردەم بېرىش، كىسەل يوقلاش، زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىغا ياردەم بېرىش، دوست-بۇرادەرلەر بىر-بىرىگە ھەدىيە يەنى سوۋغا تەقدىم قىلىش، مېھماننى ئىكرام قىلىش، ئەر-ئاياللار بىلەن ياخشى ئۆتۈش، ئاياللىرى ۋە ئەۋلادلىرىنىڭ ھالىدىن ئوبدان خەۋەر ئېلىش، سالامنى ئاشكارا قىلىش، بىرەر سىنىڭ ئۆيىگە كىرىشتىن بۇرۇن ئۆي ساھىبىنىڭ ئەۋرەتلىرىنى يەنى نامەھرەم بولىدىغان كىشىلىرىنى كۆرۈپ قىلىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن رۇخسەت سوراپ ئاندىن كىرىشكە ئوخشىغان پەزىلەتلىك ئىشلارغا بۇيرۇيدۇ.

مۇسۇلمان بولمىغان بەزى كىشىلەرنىڭ يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئىشلارنىڭ بەزىسىنى ئادا قىلىشى، ھەقىقەتەن ئومۇمى ئەدەپ-ئەخلاق جۈملىسىدىندۇر. ئەمما ئۇلارنىڭ قىلغانلىرى ئۈچۈن ئاللاھ تائالادىن ساۋاپ-مۇكاپات ئۈمىت قىلىنمايدۇ، قىيامەت كۈنىدە ئۇ سەۋەبلىك نىجاتلىق ۋە قۇتۇلۇش بولمايدۇ.

ئىسلام دىنى چەكلىگەن نەرسىلەرگە كەلسەك، ئۇنىڭ شەخس ۋە جەمئىيەتنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن چەكلىگەنلىكىنى كۆرىمىز، ھەر قانداق چەكلىمە بەندىنىڭ پەرۋەردىگارى بىلەن بولغان، باشقا ئىنسانلار ياكى ئۆزى، شۇنداقلا ئۆز مىللىتى بىلەن بولغان ئالاقىسىنى قوغداش-ھىمايە قىلىشتىن ئىبارەتتۇر. بۇنىڭدىكى مەقسەتنى روشەنلەشتۈرۈش ئۈچۈن بۇ توغرىدا تۆۋەندىكىدەك مىساللارنى بايان قىلىمىز:

ئىسلام دىنى ئاللاھ تائالاغا شېرىك كەلتۈرۈش ۋە ئاللاھ تائالانىڭ غەيرىگە چوقۇنۇشتىن چەكلىدى. ئاللاھ تائالانىڭ غەيرىگە ئىبادەت قىلىش بەندە ئۈچۈن ئېچىنىشلىق بەختسىزلىكتۇر. ئىسلام دىنى ئىنسانلارنى رەمبال ۋە جىنكەش، پېرىخۇن ۋە باخشىلارنىڭ يېنىغا بېرىش، ئۇلارنىڭ سۆزلىرىگە ئىشىنىشتىن چەكلىدى. كىشىلەرنىڭ ئارىسىنى ئايرىۋېتىدىغان ياكى بىرگە يېقىن قىلىدىغان سېھرىگەرلىك قىلمىشلىرىدىن توسۇپ، ئىنسانلارنىڭ ھاياتى ۋە تۈرلۈك ھادىسىلەرگە يۇلتۇزلار تەسىر كۆرسىتىدۇ دېگەندەك كۆزقاراش ۋە خاتا ئېتىقادلاردىن چەكلىدى. زامان ۋە ۋاقىتنى تىللاشتىن چەكلىدى چۈنكى زاماننىڭ ئىشلىرىنى تەسەۋررۇپ قىلغۇچى ئاللاھ تائالادۇر. قۇشلارنىڭ سايىشى ۋە ئۇچۇشىدىن ۋە شۇنىڭغا ئوخشىغان ئىشلاردىن شۇم پال ئىلىشتىن توستى.

ياخشى ئەمەللەرنى بىكار قىلىۋېتىدىغان رىياكارلىق، شۆھرەت پەرەسلىك ۋە مىننەتخورلۇق قىلمىشلاردىن چەكلىدى.

ئاللاھنىڭ غەيرىگە سەجدە قىلىش ياكى ھەددىدىن زىيادە ئېگىلىپ تەزىم قىلىشتىن چەكلىدى.

مۇناپىقلار ياكى پاسىق-پاجىرلار بىلەن ئۈنسە-ئۆلپەت بولۇپ بىرگە ئولتۇرۇشتىن چەكلىدى. باشقىلارنى ساڭا ئاللاھ تائالانىڭ لەنتى بولسۇن، ياكى ئاللاھ تائالانىڭ غەزىپى بولسۇن، ياكى ئاللاھ سېنى دوزاخقا كىرگۈزسۇن، دىگەندەك ئىبارەتلەر بىلەن لەنەت قىلىشتىن چەكلىدى. توختاپ قالغان سۇغا كىچىك تەرەت قىلىشتىن، يولنىڭ ئوتتۇرىغا، كىشىلەرنىڭ سايدايدىغان جايلىرىغا ۋە سۇ كېلىدىغان ئورۇنلارغا چوڭ تەرەت قىلىشتىن چەكلىدى. شۇنداقلا چوڭ-كىچىك تەرەت قىلغاندا قىبلىگە ئالدىنى-كەينىنى قىلىشتىن، كىچىك تەرەت قىلغاندا ئەۋرىتىنى ئوڭ قولى بىلەن تۇتۇشتىن چەكلىدى. ھاجىتىنى ئادا قىلىۋاتقان كىشىگە سالام قىلىشتىن چەكلىدى. ئۇيقۇدىن ئويغانغان كىشىنى قولنى يۇماستىن سۇ قاچىسىغا قولنى كىرگۈزۈشتىن چەكلىدى. كۈن چىقىۋاتقان، تىكلەشكەن ۋە ئولتۇرۇۋاتقان ۋاقىتلاردا نەپلە ناماز ئوقۇشتىن چەكلىدى چۈنكى كۈن شەيتاننىڭ ئىككى مۇڭگۈزى ئارىسىدىن چىقىدۇ ۋە كىرىپ كېتىدۇ. تاماق ھازىر بولۇپ ئىشتىھاسى قوزغالغاندا، چوڭ-كىچىك تاھارەت ۋە يەل قىستىغاندا ناماز ئوقۇشتىن چەكلىدى، چۈنكى بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى ناماز ئوقۇغۇچىنى راھەتسىزلەندۈرىدۇ، نامازدا تەلەپ قىلىنغان خۇشۇدىن چەكلەپ قويدۇ. ناماز ئوقۇغۇچىنى باشقىلارغا ئازار يەتكۈزىدىغان دەرىجىدە ئۈنلۈك ئاۋازدا ناماز ئوقۇشتىن چەكلىدى، ھېرىپ-چارچاپ مۈگدەپ-ئۇيقۇسى كەلگەندە كىچىك نامازنى داۋاملاشتۇرماستىن ئۇخلاشقا، ئۇيقۇسىغا قانغاندا قوپۇپ ئوقۇشقا، نامازدا تاھارىتى بار-يوقلىغىدا شەك بولۇپ قالسا، پۇراقنى پۇرىغىچە ياكى ئاۋازنى ئاڭلىغۇچە نامازنى بۇزۇشتىن چەكلىدى. مەسچىتلەردە ئالماق-ساتماق ۋە يوقاپ كەتكەن نەرسىلەرنى سۈرۈشتۈرۈشتىن چەكلىدى، چۈنكى مەسچىت دېگەن ئىبادەت قىلىدىغان، ئاللاھنى ياد ئېتىدىغان ئورۇن بولۇپ، بۇ ئورۇندا دۇنيالىق ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولۇش توغرا ئەمەس.

نامازغا تەكلىپ ئېيتىلغاندا مەسچىتكە ئالدىراپ تىز مېڭىشتىن چەكلەپ بەلكى ئالدىرىماي تىنچ مېڭىشقا بۇيرىدى. مەسچىتلەرنى ناماز ئوقۇغۇچىلارنى مەشغۇل قىلىدىغان قىزىل، سېرىق رەڭلەر ۋە تۈرلۈك نەقىشلەر بىلەن زىننەتلەپ، ئۆز-ئارا پەخىرلىنىشتىن چەكلىدى. ئىپتار قىلماستىن بىر قانچە كۈن ئۇلاپ روزا تۇتۇشتىن چەكلىدى، ئايال كىشىنىڭ يولىشى يېنىدا بار ۋاقتىدا رۇخسەتسىز نەپلە روزا تۇتىشىنى چەكلىدى. قەبىرلەرنىڭ ئۈستىگە گۈمبەز قاتۇرۇش، تۇغ-شەددە ئېسىش، قەبرە ئۈستىدە ئولتۇرۇش، قاتتىق ئاۋاز بىلەن قەبرىلەر ئارىسىدا مېڭىپ يۈرۈش، قەبرىستانلىقتا چىراق يورۇتۇش، قەبرە ئۈستىگە خەت ئويغان تاشلارنى تىكلەش، قەبرىنى كولاپ كېپەن ئوغرىلاش، قەبرىستانلىقنى ناماز ئوقۇيدىغان جاي قىلىۋېلىشتىن ئىبارەت بىر تۈرلۈك ئىشلاردىن چەكلىدى. ئۆلۈپ كەتكەن كىشى ئۈچۈن ئۆزىنى كاپاتلاپ، ياقىلىرىنى يىرتىپ، ۋارقىراپ-جارقىراپ يىغلاشتىن، مېيىت ھەققىدە مەرسىيە ئوقۇشتىن چەكلىدى. جاھىلىيەت ئەھلىنىڭ يەنى ئىسلامنى قوبۇل قىلمىغان كىشىلەرنىڭ ئۆلگەنلىك خەۋىرىگە ئەھمىيەت بېرىشتىن چەكلىدى. ئەمما پەقەت ئۆلگەنلىكىنى ئۇقتۇرۇپ قويسا بولىدۇ.

ئىسلام دىنى مۇسۇلماننى جازانە يېيىشتىن چەكلىدى، مەقسىتى بىلىنمەيدىغان ۋە تۈرلۈك ھىلى-مىكىرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان سودىلار بىلەن شۇغۇللىنىپ ئۇنىڭدىن مەنپەئەتلىنىشىنى چەكلىدى. قان، چوشقا گۆشى، ھاراق ۋە بۇتلارنى سېتىشتىن چەكلىدى. بۇ نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ئاللاھ تائالا قۇرئان كىرىمدە ھارام قىلغان نەرسىلەردۇر. ئۇ نەرسىلەرنى ساتسۇن-سېتىۋالسۇن ئۇنىڭ تىجارىتى ھارامدۇر. ساختا سودىلاردىن يەنى ئۆزى ئالمايدىغان نەرسىنىڭ باھاسىنى ئۆزلىتىپ قويۇشتىن چەكلىدى، بۇ ئىش نۇرغۇن سودىلاردا ئۇچرايدۇ. تاۋارلارنى ساتقاندا ئۇنىڭ ئەيىبىنى يورۇشتىن چەكلىدى. ئۆزى ئىگە بولالمايدىغان نەرسىلەرنى سېتىشتىن ۋە ئۆز ئىگىدارچىلىقىدا بولمىغان بىر نەرسىنى قولغا ئېلىشتىن بۇرۇن سېتىشتىن، قېرىندىشى سېتىۋاتقان نەرسىنى سودىنى بۇزۇپ سېتىش ياكى سېتىۋالماقچى بولغان نەرسىنى سودىنى بۇزۇپ سېتىۋېلىشتىن، قېرىندىشى قويغان باھانى ئۆستۈرۈش قاتارلىق ئەخلاقسىزلىقلاردىن چەكلىدى.

باغدىكى مېۋە-چېۋىلەرنىڭ دان تۇتۇپ، تۈرلۈك ئاپەتلەردىن ساقلانغانلىقى بىلىنمىگەچە ئۇنى سېتىشتىن چەكلىدى. چىك-تارازىلاردا ئېغىر ئېلىپ، يېنىك سېتىشتىن، بازارنى مونوپول قىلىۋېلىشتىن، زېمىن ياكى خورما ۋە شۇنىڭغا ئوخشايدىغان نەرسىلەردە شېرىك بولغان بولسا، شېرىكىگە بىلدۈرمەستىن ئۆزىنىڭ نېسىۋىسىنى سېتىۋېتىشتىن چەكلىدى.

زۇلۇم قىلىپ يېتىمنىڭ مېلىنى يېيىشتىن چەكلىدى، قىمار ئويناش، بۇلاڭچىلىق قىلىش، قىمارۋازلارغا سورۇن ھازىرلاپ بېرىش ئارقىلىق جان بېقىشتىن چەكلىدى. پارا بېرىش ۋە ئېلىشتىن چەكلىدى، باشقىلارنىڭ مال-مۈلكىنى بۇلاش ۋە يولسىز يېۋىلىشتىن چەكلىدى. شۇنىڭدەك باشقىلارنىڭ مال-مۈلكىنى يوق قىلىۋېتىش مەقسىتىدە ئېلىشتىن چەكلىدى. باشقىلارنىڭ ماللىرىنىڭ باھاسىنى چۈشۈرۈۋېتىشتىن چەكلىدى.

تېپىۋالغان نەرسىلەرنى ئىگىسىگە تونۇتۇشنى مەقسەت قىلماستىن يوشۇرۇش، يوق قىلىۋېتىش مەقسىتىدە ئىلىشتىن چەكلىدى، تۈرلۈك شەكىلدىكى ئالدامچىلىقلاردىن چەكلىدى. قايتۇرما سىلىق نىيىتى بىلەن قەرز ئىلىشتىن چەكلىدى. مۇسۇلمان ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان قېرىندىشىنىڭ بىر نەرسىسىنى قېرىندىشى رازى بولمىغان ھالەتتە ئىلىۋېلىشتىن چەكلىدى. باشقىلارغا قورال تەڭلەپ بىر نەرسە ئىلىشتىن چەكلىدى. باشقىلارنىڭ ياخشى ياكى ساخاۋەتچى ئىنسان ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنى سۈيىستىمال قىلىش يولى بىلەن باشقىلاردىن ھەدىيە-سوۋغا ئىلىشتىن چەكلىدى.

توي قىلىشنى تەرك قىلىپ يىگانە ياشاشتىن، ئۆزىنى پىچتۇرۇپ ئاختا قىلىۋېلىشتىن چەكلىدى. بىر نىكاھتا ئىككى ئاچا-سىڭلىنىڭ ئارىسىنى جۇغلاشتىن، ئايال بىلەن ھاممىسى ياكى خالىسىنى بىر نىكاھتا ساقلاشتىن چەكلىدى. چۈنكى ئۇلار بىر كىشىنىڭ نىكاھىدا بولغاندا ئارىدىكى تۇغقانچىلىقنىڭ ئۈزۈلۈشىگە سەۋەپ بولىدۇ. شىغار شەكىلدە نىكاھ قىلىشتىن يەنى بىرنىڭ ئوغلىغا قىزى ياكى ھەمىشە سىنىق بولۇق مېھرى ئالماستىن نىكاھلاپ بېرىپ، ئۇنىڭ قىزى ياكى ھەمىشە سىنىق بولۇق مېھرى بىلەن نىكاھلاپ بېرىشتىن چەكلىدى. بۇ ئوچۇق ئاشكارا زۇلۇم ۋە چەكلەنگەن ئىشتۇر. ئىككى تەرەپ ئىتتىپاقلىشىپ مەلۇم مۇددەتلىك نىكاھ ئەھدىسى قىلىشتىن يەنى مۇتئە نىكاھىدىن چەكلىدى.

ئاياللار ئايلىق ئادەت كۆرۈپ قالغاندا، ئۇلار پاك بولۇشتىن ئىلگىرى ئەر-ئاياللىق مۇناسىۋەتتە بولۇشتىن چەكلىدى. ئاياللارنىڭ ئارقا تەرىپىگە كېلىشتىن چەكلىدى. ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان قېرىندىشى توي قىلىش تەكلىپى قويغان قىزغا ئۇ كىشى چىكىنگەن ياكى رۇخسەت قىلمىغان شارائىتتا توي قىلىش تەكلىپىنى قويۇشتىن چەكلىدى. چوكان ئۆزى تەلەپ قىلمىغۇچە، قىز بالا ماقۇل بولمىغۇچە ئۇلارنىڭ نىكاھىنى قىلىشتىن چەكلىدى. توي قىلغۇچىلارنى "بەك ماسلىشىپتۇ، كۆپ ئوغۇللۇق بولۇڭلار" دېگەندەك سۆزلەر بىلەن تەبرىكلەشتىن چەكلىدى، چۈنكى بۇ جاھىلىيەت ئەھلىنىڭ تەبرىك سۆزى بولۇپ، ئۇلار قىزلارنى ياخشى كۆرمەيتتى. تالاق قىلىنغان ئاياللار ئۆزلىرىنىڭ ھامىلە ئىكەنلىكىنى يوشۇرۇشتىن چەكلىدى. ئەر-ئاياللار جىنىسى مۇناسىۋەت جەريانىدا بولغان ئىشلارنى باشقىلارغا سۆزلەشتىن، ئايال كىشى ئېرىگە بۇزۇقچىلىق قىلىشتىن، تۇرمۇشتا تالاق ئىشلىرىنى ئويۇنغا ئايلاندۇرۇۋېلىشتىن، ئايال كىشى ئۆزىنىڭ دىنى قېرىندىشىنىڭ تالاق قىلىنىشى ياكى نىكاھلىنىش ئالدىدا تۇرغان بولسا توي قىلىش تەكلىپىنى قايتۇرۇۋېتىشنى تەلەپ قىلىشتىن يەنى ئايالى بار ئەر كىشىگە: ئايالىڭىزنى تالاق قىلىڭ مەن سىز بىلەن توي قىلاي دېگەن سۆزلەرنى قىلىشى چەكلەنگەن. ئايالنىڭ ئېرىنىڭ رۇخسىتىسىز مال-مۈلكىنى نەپقە قىلىشى چەكلەنگەن. ئايالنىڭ شەرىئى ئۆزىسى بولمىغان ئەھۋالدا ئېرى بىلەن بىر تۆشەكتە يېتىشتىن باش تارتىشى چەكلەنگەن بولۇپ، ئۇنداق قىلسا پەرىشتىلەر ئۇ ئايالغا ئېرى رازى بولغانغا قەدەر لەنەت ئېيتىدۇ.

ئەر كىشىنىڭ ئۆگەي ئانىسى بىلەن توي قىلىشنى چەكلىدى. باشقىلاردىن ھامىلدار بولغان ئايال بىلەن ئەر-ئاياللىق مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈشى، ئۆزىنىڭ ھور ئايالىدىن ئۇنىڭ رۇخسىتىسىز ئەزلى قىلىشى (يەنى جىنىسى مۇناسىۋەت جەريانىدا سېپىرمىنى تېشىغا

تۆكۈش)، ئەر كىشىنىڭ ئۇزۇن سەپەردىن ئائىلىسىدىكىلەرگە خەۋەر قىلماستىن كېچىدە تۇيۇقسىز ئۆيىگە كېلىشى چەكلەنگەن بولۇپ، ئەگەر ئالدىن خەۋەر بېرىپ قويغان بولسا بولىدۇ. ئايال رازى بولمىغان ئەھۋالدا ئەر ئايالنىڭ تويۇق مېھرىنى مەجبۇرى ياكى ئالداپ ئېلىپ خىراجەت قىلىشى چەكلەنگەن. ئەر ئايالنىڭ مېلىدىن ئۇنىڭغا زىيان يەتكۈزۈش مەقسىتى بىلەن ئېلىش چەكلەنگەن.

ئاياللارنىڭ يېرىم-يالىڭاچ كىيىنىشىنى چەكلىدى. ئايالنىڭ ئېرىنىڭ ئۆيىگە ئۇنىڭ رۇخسىتىسىز يات ئەرنى باشلىشى چەكلەنگەن بولۇپ، ئىسلام شەرىئىتىگە زىت كەلمىگەن ئاساستىكى ئومۇمى رۇخسىتى بولسا بولىدۇ. ئانا بىلەن بالىنىڭ ئارىسىنى ئايرىۋېتىشتىن چەكلىگەن. دەپۈزلىكتىن (يەنى ئايالى، ھەمشىرىلىرى ۋە قىزلىرىنىڭ يات ئەرلەر بىلەن ئارىلىشىپ يۈرىشىگە پەرۋا قىلماستىن رۇخسەت قىلىشى) چەكلەيدۇ. دىنىمىز ئەرلەرنىڭ يات ئاياللارغا تىكىلىپ كۆزىنى ئۈزمەي قارىشىدىن چەكلەيدۇ.

ئۆزى ئۆلۈپ قالغان ھايۋاننىڭ يەنى سۇدا غەرق بولسۇن ياكى بوغۇلۇپ ئۆلسۇن ياكى توكقا سوقۇلۇپ ئۆلسۇن ياكى ئېگىز جايدىن چۈشۈپ كېتىپ ئۆلسۇن ئۇنىڭ گۆشىنى يېيىشتىن چەكلىدى. ئېتىلىپ چىققان قانى، چوشقا گۆشىنى، ئاللاھنىڭ غەيرىنىڭ نامى بىلەن بوغۇزلىغان ھايۋاننىڭ گۆشىنى ۋە بۇتلار ئۈچۈن ئۆلتۈرۈلگەن چارۋىلارنىڭ گۆشىنى يېيىشتىن چەكلەنگەن. نىجاسەت يېيىشكە ئادەتلەنگەن چارۋىلارنىڭ گۆشىنى يېيىش ۋە سۈتىنى ئىچىشتىن چەكلەنگەن. ۋەھشى ھايۋانلارنىڭ ۋە ۋەھشى قۇشلارنىڭ، يەرلىك ئېشەكنىڭ گۆشىنى يېيىشتىن چەكلەنگەن. ھايۋانلارنى باغلاپ قويۇپ بىر نەرسە بەرمەستىن ئاچ قويۇپ ياكى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈۋېتىشتىن چەكلەنگەن. چارۋىلارنى چىش بىلەن سۆڭەك بىلەن ئۆلتۈرۈشتىن، باشقا ھايۋانلارنى قارىتىپ تۇرۇپ پىچاقنى بىلەش ۋە يەنە بىرىنى ئۆلتۈرۈشتىن چەكلەنگەن.

كىيىم-كېچەك توغرىسىدا: دىنىمىزدا كىيىم-كېچەكنى ھەددىدىن زىيادە ئىسراپ قىلىپ كىيىشتىن، ئەرلەرنىڭ ئالتۇن بۇيۇملارنى ئىشلىتىشىدىن، كىيىم-كېچەكلىرىنى سىلىۋېتىپ يالىڭاچ يۈرۈشتىن، كىشىلەر بار يەردە يوتىسىنى ئىچىپ قويۇشتىن، كىيىم-كېچەكنى ئۇزۇن سۈرىتىپ كىيىپ چوڭچىلىق قىلىشتىن، شۆھرەت پەرەسلىك قىلىشتىن، يالغان گۇۋاھلىق بېرىشتىن، ئىپپەتلىك پاك ئاياللارغا بۇھتان چاپلاشتىن، پاك ئىنسانغا تۆھمەت قىلىش قاتارلىق ئىشلاردىن چەكلىدى.

ئىسلام دىنىمىز باشقىلارنى كەمسىتىشكە چەك قويغان بولۇپ، كۆز-قاشلىرىنى قىسىپ باشقىلارنى زاڭلىق ۋە مەسخىرە قىلىشتىن، باشقىلارنى ياقىتۇرمايدىغان لەقەملەر بىلەن ئاتاشتىن، غەيۋەت قىلىش، گەپ توشۇش، مۇسۇلمانلارنى مەسخىرە قىلىش، يۈز-ئابرويى بىلەن پەخىرلىنىش، باشقىلارنىڭ نەسلىگە تىل ئۇزۇتىش، باشقىلارنى تىللاش، دەشنام قىلىش، سەت گەپ قىلىش، پايدىسىز سۆزلەرنى كۆپ قىلىش، زۇلۇمغا ئۇچرىغاندىن باشقا ۋاقىتلاردا ناچار سۆزلەرنى ئاشكارا قىلىشتىن چەكلەنگەن.

يالغان سۆزلەشتىن، بولۇپمۇ ئۆزى بىلەن ئارىسىدا ئاداۋىتى بولغان كىشىلەرنى قورقۇتۇش ياكى ماددى بىرنەرسىلەرگە ئېرىشىش ياكى ئالاھىدە بىر پەزىلەت ھاسىل قىلىش ئۈچۈن يالغاننى توقۇپ چىقىپ، كۆرمىگەن چۈشنى كۆردۈم دېيىشتەك ياكى ئۇنىڭدىن باشقا ئۇسۇللارنى قوللىنىش ئەڭ چوڭ يالغانچىلىقتۇر.

ئىنساننىڭ ئۆزىنى ئۆزى مەدھىيلىشىدىن، ئۈچ كىشى بار يەردە بىرنى ئايرىپ قويۇپ ئىككى كىشىنىڭ بىر-بىرى بىلەن پىچىرلىشىپ سۆزلىشىشتىن چەكلەيدۇ. چۈنكى ئۇنداق قىلىش ئۈچىنچى كىشىنى بىئارام قىلىدۇ. مۆمىنلەرگە لەنەت ئېيتىش ياكى لەنەتكە لايىق بولمىغان كىشىلەرگە لەنەت ئېيتىشتىن، ئۆلۈپ قالغان كىشىلەرنى تىللاش ۋە ئاھانەت قىلىشتىن، بىر قىيىنچىلىققا دۇچكەلگەندە ئۆزىگە ئۆلۈم تىلەشتىن ياكى ئۆز نەپسىگە، ئەۋلادلىرىغا، خىزمەتچىلىرى ۋە مال-مۈلكىنىڭ زىيىنىغا دۇئا قىلىشتىن چەكلىگەن.

باشقىلارنىڭ ئالدىدىكى تائاملارنى ئىلىپ يېيىشتىن، تائامنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئىلىپ يېيىشتىن چەكلىگەن، چۈنكى بەرىكەت تائامنىڭ ئوتتۇرىسىغا چۈشكەنلىكتىن تائام يېگەندە لېگەننىڭ ئەتراپىدىن يېيىشكە بۇيرۇلغان. بىر نەرسە ئىچكەندە قاچىنىڭ سۇنۇپ كەتكەن ياكى دەز كەتكەن يېرىدىن ئىچىپ ئۆز نەپسىگە ئازار يەتكۈزمەسلىك، ئۇسسۇزلۇق ئىچكەن قاچىغا تىنىپ قويماسلىق، دۈم يىتىپ تۇرۇپ بىر نەرسە يېيىشتىن، ھاراق-شاراپ ئىچىلىدىغان سورۇنلاردا بىرگە ئولتۇرۇشتىن چەكلىگەن.

ئۆيدە مەش-ئوچاقلارغا ئوت يېقىغۇق ھالەتتە ئۇخلاشتىن، ئىنسان قولىدا ئۆزىنى ھالاك قىلىپ سالىدىغان نەرسىلەرنى تۇتۇپ ياكى بەدبۇي شەيئىلەرنى ئىستىمال قىلىپ ئۇخلاشتىن چەكلىگەن. دۈم يىتىپ ئۇخلاشتىن چەكلەيدۇ. قاباھەتلىك چۈشلىرىنى باشقىلارغا ئۇرۇش ياكى ئۇنى چۈشەندۈرۈشتىن چەكلىگەن. چۈنكى ئۇ شەيتاننىڭ ھىيلە-نەيرەڭلىرىدىن ئىبارەتتۇر. ناھەق ئادەم ئۆلتۈرۈشتىن، نامراتلىقتىن قورقۇپ پەرزەنتلىرىنى ئۆلتۈرۈشتىن، ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىشتىن چەكلىگەن.

دىنىمىز ئىنسانلارنى زىنا قىلىشتىن ۋە زىناغا ئىلىپ بارىدىغان ئىشلاردىن، بەچچىۋازلىقتىن ھاراق ئىچىش، ھاراق تەييار قىلىش، ھاراقنى كۆتۈرۈپ ئاپىرىپ بېرىش، سېتىش قاتارلىقلاردىن چەكلىگەن. ئاللاھ تائالانى غەزەپلەندۈرۈپ كىشىلەرنى رازى قىلىشتىن، ئاتا-ئانىلارغا دەشنام قىلىش، ئىشقا بۇيرىسا ئۇھ تارتىش، بالىنى ئۆز دادىسىنىڭ غەيرىگە نىسبەت بېرىش، جانلىقلارنى ئوت بىلەن ئازابلاش، تىرىك ياكى ئۆلۈكلەرنى ئۆت بىلەن كۆيدۈرۈۋېتىشتىن، ئۆلگەن كىشىلەرنىڭ جەسەتلىرىنى كېسىپ، كۆزلىرىنى ئويۇش قاتارلىق ۋەھشىلىكتىن چەكلىگەن. شۇنداقلا ھەقسىزلىق ۋە باتىلغا ياردەم بېرىش، دۈشمەنلىك، گۇناھ-مەسىيەتكە ھەمكارلىشىش، باشقىلارغا بويسۇنۇپ ئاللاھ تائالاغا ئاسىيلىق قىلىشتىن، يالغان قەسەم ۋە يالغان گۇۋاھلىق بېرىشتىن، باشقىلارنىڭ رۇخسىتىسىز ئۇلارنىڭ سۆزلىرىنى تىڭشاشتىن، نېمەتلەرنى بۇزۇپ-چىچىپ ئىسراپخورلۇق قىلىشتىن، باشقىلارنىڭ ئەۋرەتلىرىگە قاراشتىن، ئۆزىنىڭ بولمىغان نەرسىنى مېنىڭ دەپ دەۋا قىلىشتىن، بېرىلمىگەن نەرسىنى

ماڭا بىرىلگەن دەپ پەخىرلىنىشتىن، قىلمىغاننى قىلىم دەپ ماختىنىشتىن، رۇخسەتسىز باشقىلارنىڭ ئۆيلىرىگە ئوغۇرلۇقچە قاراشتىن، بۇزۇپ-چىچىش، ئىسراپخورلۇق قىلىشتىن، يالغان قەسەم قىلىش، جاسۇسلۇق قىلىش، ياخشى ئەر-ئاياللاردىن يامان گۇمان قىلىش، ھەسەتخورلۇق قىلىش، باشقىلارنى ئۆچ كۆرۈش، باشقىلارنىڭ زىيىنىغا چارە-تەدبىر قىلىش، باتىلدا ھەددىدىن ئېشىش، تەكەببۇرلۇق قىلىش، پەخىرلىنىش ۋە چوڭچىلىق قىلىش، ئۆزىدىن پەخىرلىنىش، ھەددىدىن ئاشقان ئويۇن چاقچاق-كۆڭۈل ئىچىشلاردىن چەكلىگەن.

دىنىمىز ئىشلەمچىنى تولۇق ئىشلىتىپ ئۇنىڭ ھەققىنى تولۇق بەرمەسلىكتىن، ئەۋلادلىرىغا قىلغان خەيرى-ئېھساندا ئادىل بولماسلىقتىن، مىراسخورلىرىنى نامرات ھالەتتە قويۇپ ماللىرىنىڭ ھەممىسىنى باشقىلارغا ۋەسىيەت قىلىشتىن چەكلىگەن. (ئەگەر ئۇنداق قىلغاندا ئۇ كىشىنىڭ ۋەسىيىتى ئومۇمى مالنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمىنىڭ غەيرىدە ئىجرا قىلىنمايدۇ).

خوشنىلارغا ناچارلىق قىلىشتىن، ۋەسىيەتتە باشقىلارغا زىيان يەتكۈزۈشتىن، ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان قېرىندىشىنى شەرىئى سەۋەبىسىز ئۈچ كۈندىن ئارتۇق تاشلىۋېتىشتىن، تاشنى تىرناقنىڭ ئۈستىگە قويۇپ ئېتىشتىن چەكلىگەن. چۈنكى بۇنداق قىلغاندا باشقىلارنىڭ كۆزىنى قۇيۇۋېتىش ياكى چىشىنى سۇندۇرۇۋېتىش ئېھتىماللىقى بولىدۇ.

ئىسلام دىنىدا ئىنساننىڭ مىراسخورلىرىغا مال ۋەسىيەت قىلىشىدىن چەكلىگەن. چۈنكى ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە مىراسخورلارنىڭ ھەققىنى تولۇق بايان قىلىپ بەردى. خوشنىلارغا نازار يەتكۈزۈشتىن چەكلەپ، ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان قېرىندىشىغا قورال بىلەن ئىشارەت قىلىشتىن چەكلىدى. يالىڭاچلانغان قىلىچنى بىسىدىن باشقىلارغا سۇنۇپ بېرىشتىن چەكلىگەن چۈنكى بۇنىڭدا باشقىلارغا نازار يېتىپ قىلىش ئېھتىماللىقى بولىدۇ.

بىراۋنىڭ ئىزىسىز ئىككى كىشىنىڭ ئارىسىغا كىرىپ ئولتۇرۇشتىن چەكلىدى. شەرىئەتتە چەكلەنمىگەن نەرسىلەرنى ھەدىيە-سوۋغا قىلسا ئۇنى رەت قىلىشتىن چەكلىدى. ئەقىلسىز كىشىلەرگە مال-دۇنيا بېرىشتىن چەكلىدى. ئاللاھ تائالانىڭ مۇسۇلمان ئەر-ئاياللارغا ئاتا قىلغان پەزىلىگە ھەسەت قىلىشتىن چەكلىدى. باشقىلارغا قىلغان سەدىقىسىنى مىننەت قىلىش ۋە نازار يەتكۈزۈش ئارقىلىق بىكار قىلىۋېتىشتىن چەكلىدى. گۇۋاھلىقنى يوشۇرۇش، يىتىمگە بىسىم قىلىش، بىر نەرسە سورىغۇچىنى سىلكىشەشتىن چەكلىدى. نجىس-پاسكىنا نەرسىلەر بىلەن داۋالىنىشتىن چەكلىدى چۈنكى ئاللاھ تائالا بۇ ئۈممەتكە ھارام نەرسىلەرنى شىپالىق قىلمىدى.

ئۇرۇشتا ئاياللار ۋە كىچىك بالىلارنى ئولتۇرۇشتىن چەكلىدى. ۋەدىگە ۋاپا قىلماسلىق، ئامانەتكە خىيانەت قىلىش، ھاجەتسىز كىشىلەردىن بىر نەرسە سورا، مۇسۇلمان ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان قېرىندىشىنى قورقۇتۇش، ياكى ئويۇن-چاقچاق قىلىپ مال-مۈلكىنى ئىلىۋېلىشتىن چەكلىدى. باشقىلارغا بەرگەن سوۋغىلىرىنى قايتۇرۇۋېلىشتىن (پەقەت دادىسى بالىسىغا بەرگەن نەرسە

بولسا قايتۇرۇۋالسا بولىدۇ)، تىبابەتتىن خەۋىرى يوق كىشىنىڭ دوختۇرلۇق قىلىشىدىن چەكلىدى. چۈمۈلنى، ھەسەل ھەرىسىنى، ھۆپۈپنى ئۆلتۈرۈشتىن چەكلىدى. ئەر كىشى ئەزەبىنىڭ ئەۋرىتىگە، ئايال ئايالنىڭ ئەۋرىتىگە قاراشتىن چەكلىدى. سالامنى پەقەت تونۇش-بىلىشلىرىگىلا قىلماستىن، تونۇغان-تونۇمىغان كىشىلەرنىڭ ھەممىسىگە بىردەك سالام قىلىش، قەسەم قىلىش ئارقىلىق ئۆزى بىلەن ياخشى ئەمەلنىڭ ئارىسىنى توسۇپ قويماسلىق، بەلكى ئۇنىڭدىن ياخشىراق ئىش بولسا قىلغان قەسىمىگە كاپارەت بېرىپ يەنە بىر ياخشى ئىشنى قىلىش كېرەك. غەزەپلەنگەن ھالەتتە ئىككى داۋاگەرنىڭ ئارىسىدا ھۆكۈم قىلماستىن ياكى ئىككىسىنىڭ بىرىنىڭ سۆزىگە قۇلاق سىلپ يەنە بىرىگە ئېتىبار قىلماستىن ھۆكۈم قىلماستىن، بىسى ئىتتىك نەرسىلەرنى ئوچۇق كۆتۈرۈپ جامائەت سورۇنلىرى، بازار-رەستىلەردىن ئۆتمەسلىك، باشقىلارنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن تۇرغۇزماستىن، رۇخسەتسىز باشقىلارنىڭ يېنىدا تۇرۇۋالماستىن، ئۇنىڭدىن باشقا ئىنسانلار ۋە ئىنسانىيەتنىڭ بەخت-سائادىتى ئۈچۈن نۇرغۇن بۇيرۇق-چەكلىمىلەر كەلگەن.

سوئال سورىغۇچى قېرىندىشىم! سىز مۇشۇنداق بىر دىننى ئاڭلىغانمۇ ياكى كۆرگەنمۇ؟! يۇقىرىدا بايان قىلىنغان جاۋابلارنى قايتا-قايتا تەكرار ئوقۇپ ئاندىن ئۆز نەپسىڭىزدىن سوراك: مۇشۇ دىننىڭ ئەگەشكۈچىلىرىدىن بىرى بولماسلىق ئەڭ چوڭ زىيان تارتىش ئەمەسمۇ؟! ئاللاھ تائالا قۇرئان كىرىمدە مۇنداق دەيدۇ: **وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ** تەرجىمىسى: **كىمكى ئىسلام (دىنىدىن) غەيرى دىننى تىلەيدىكەن، ھەرگىز ئۇ (يەنى ئۇنىڭ دىنى) قوبۇل قىلىنمايدۇ، ئۇ ئاخىرەتتە زىيان تارتقۇچىدۇر.** [سۈرە ئال-ئىمران 85-ئايەت].

سۆزىمىزنىڭ ئاخىرىدا سىزگە ۋە باشقا مۇشۇ جاۋابنى ئوقۇغان بارلىق قېرىنداشلىرىمىزغا ئاللاھ تائالادىن ھەقىقەتكە ئەگىشىش، توغرا يولدا مېڭىشقا تەۋپىق-ھىدايەت قىلىشىنى ئارزۇ قىلىمىز. ئاللاھ تائالا سىزنى ۋە بىزنى بارلىق يامانلىقلاردىن ساقلىسۇن.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.

تەرجىمە قىلغۇچى: سەيبىددىن ئەبۇ ئابدۇلئەزىز

تەكشۈرۈپ بېكىتكۈچى: نىزامىددىن تەمكىنى